

Kuntaympäristölautakunta 21.8.2024

Vastaukset arviointikertomuksen 2023 kysymyksiin

Kuntaympäristölautakunta

Kuntaympäristölautakunnan toiminta ja talous toteutui pääosin suunnitellusti investointeja ja vesihuoltolaitosta lukuun ottamatta.

Lupa- ja ympäristöjaoksen toiminta ja talous toteutui olennaisilta osiltaan suunnitellusti, mutta lupamaksutulot jäivät selvästi tavoitteesta.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten hoidetaan lupa- ja ympäristövalvonnan oikea-aikainen toiminta, kuten vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen liittymättömien kiinteistöjen valvonta, rakennuslupien myöntäminen ja valvonta sekä ympäristönsuojelutoimet.

Vastaus:

- Lupa- ja ympäristövalvonnan kuntayhteistyö Joutsan ja Luhangan kuntien kesken on käynnistynyt. Yhteistyön onnistumista ja resurssien riittävyyttä tarkastellaan määräajoin.
- Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueita tarkastellaan toiminta-alue kerrallaan. Kirkonkylän osalta selvitys on tehty ja seuraavaksi tehdään päätöksiä liittymisvelvollisuudesta tai vapauttamisesta siten, että samalla tarkastetaan liittymien rakentamisen suunnittelu- ja toteuttamisvalmius vesihuoltolaitoksen puolelta.

Tarkastuslautakunta kysyy, miksi osa valtuuston hyväksymistä kuntaympäristölautakunnan investoinneista ja omaisuuden myynneistä jäi toteutumatta?

Vastaus:

Töitä tehdään kaksin käsin ja hartiavoimin. Osa tavoitteista on epärealistisia, ja samaan aikaan pitää sammuttaa tulipaloja toisaalla. Se tehdään, mitä ehditään.

- Omaisuuden myynnin, jonka tavoitteena oli kunnan alijäämän kattaminen, toteutumattomuus johtui vaihtoehtoisen irtaimen myynnin toteutumisella vuonna 2023. Suurempien metsätilojen myynnistä pidättäydyttiin, kun SSSOY osakekauppa lähti valmisteluun.
- Muilta osin investointien toteutumattomuus johtui hankkeiden suunnitelmavalmiuden keskeneräisyydestä sekä kuntaympäristöjohtajan ajankäyttöresurssin riittämättömyydestä ennakkoon suunnitellulla tavalla.

Vesihuoltolaitos

Toivakan kunnan vesihuoltolaitos on kirjanpidollisesti eriytetty kuntaympäristölautakunnan alainen taseyksikkö. Sen tulos jäi hinnan nostoista huolimatta 197 281 € alijäämäiseksi. Vuonna 2022 alijäämä oli 142 749 €. Vesihuoltolaitoksen taseessa on nyt kertynyttä alijäämää yhteensä 932 457 €.

Verkostoon pumpattiin vettä 98 826 m³, josta vain 74 844 m³:sta laskutettiin käyttäjiltä. Laskuttamattoman veden 23 982 m³ (24 %) laskennallinen hinta on 36 692 €. Laskuttamattoman veden osuus on vaihdellut 15 – 28%:n välillä, mutta kahtena viime vuotena osuus on ollut keskimäärin 26 %.

Jätevettä vastaanotettiin 91 491 m³, josta vain 61 773 m³:sta laskutettiin käyttäjiltä. Laskuttamattoman jäteveden 29 718 m³ (32 %) laskennallinen hinta on 87 074 €. Laskuttamattoman jäteveden osuus on vaihdellut 21 – 32 %:n välillä, mutta kahtena viime vuotena osuus on ollut keskimäärin 30 %.

Vesihuoltolaitos ei saanut vuonna 2023 lasinkaan liittymismaksutuloja.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä

- ***laskuttamattoman veden ja laskuttamattoman jäteveden suuren määrän selvittämiseksi ja pienentämiseksi ja***
- ***vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen liittymättömien liittymävelvollisten liittämiseksi verkostoon ja uusien liittyjien saamiseksi.***

Tarkastuslautakunta ehdottaa vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottamissuunnitelman päivittämistä.

Talousarviossa sähkön kokonaismenot olivat 718 870 €, mutta toteuma oli vain 382 008 € eli 53,1 % arvioidusta. Kuntasähkön hinnan suurta vaihtelua ei ole aiemmin tunnistettu riskiksi, johon olisi varauduttava ja suojauduttava.

Korjaavana toimenpiteenä kunta kilpailutti sähkön hankinnan vuonna 2023, mutta kilpailutukseen perustuva uusi hankintamalli tuli käyttöön vasta vuoden 2024 huhtikuussa. Väliaikaisratkaisuna kunta siirtyi kalliista kuntasähköstä tuntihinnoiteltuun pörssisähköön vuoden 2023 alkupuolella.

Vastaus vesihuoltolaitosta koskeviin kysymyksiin:

Omaisuuuden hallintaa kehitetään

- **Verkoston saneerausohjelma (Vesikympä) valmistuu vuoden 2024 aikana ja 2025 saneerausurakoiden suunnittelu tehdään siten, että ohjelmaa ryhdytään toteuttamaan 2025 alkaen. Tässä yhteydessä eri puolille verkostoa rakennetaan mittarikaivoja, joilla pystytään mittaamaan eri verkosto-osien veden kulutusta nykyistä paremmin. Näin pumpatun ja laskutetun veden erotukseen päästään nykyistä helpommin kiinni ja mittaus auttaa mahdollisten vuototilanteiden paikantamisessa, joka on tällä hetkellä hyvin vaikeaa.**

Velvoite liittyä vesihuoltolaitokseen

- Ensimmäiset päätökset kirkonkylän toiminta-alueella sijaitsevien verkostoon liittymättömien kiinteistöjen osalta tehdään syksyn 2024 aikana. Kysymyksessä ovat tehdyt vapautushakemukset vesihuollon liittymisvelvollisuudesta, joiden päätösvalta on hallintosäännössä siirretty viranhaltijalle.
Tämän jälkeen tarkastelu laajennetaan muille toiminta-alueille, jotta Vesihuoltolain mukainen tilanne tulee selvitettyä koko laitoksen toiminta-alueilla. Työtä edistetään resurssien mukaan. Asiaan liittyvä ympäristönsuojelun viranhaltijan jatkosta päättäminen viimeistään TA2025 yhteydessä.
- Velvoitetta liittyä ja laitoksen velvollisuutta liittää kiinteistö vesihuoltoon tullaan tarkastelemaan sopimusehtojen ja toiminta-alue-eräysten osalta.

Vesihuoltolaitoksen talous

- Vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottamisohjelma (perusmaksujen korotukset vuosittain) laadittiin 2019. Tässä ohjelmassa eli viiden vuoden aikana oli tavoitteena voitolliseen tulokseen pääseminen, mutta tämä ei ole toteutunut suunnitellusti. Kustannukset ovat kasvaneet ohjelman edellä.
- Vesihuoltolaitoksen talouden tasapainottamisohjelma päivitetään TA2025 valmistelun yhteydessä. Vesi-Hox Oy Pekka Pesonen otetaan mukaan avuksi tähän tarkasteluun (VH-päätös 16.08.2024).
- Vesihuoltolaitoksen hinnoittelu vaatii jatkuvaa tarkastelua muuttuvien kustannusten vuoksi. TA2025 yhteydessä päätetään mahdollisista taksarakenteen ja hintojen korotuksista.

Investoinnit

Investointeja (netto) oli suunniteltu 619 000 € ja talousarviomuutoksen jälkeen 589 750 €, joista toteutui 266 055 € eli 45,1 %. Investointeja oli vastaavasti vuonna 2022 yhteensä 954 000 € ja niistä toteutui 589 000 € eli 62 %. Talousarviossa ei ole perusteltu investointeja, asetettu niille toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita eikä arvioitu niiden vaikutuksia esim. kuntastrategian toteuttamiseksi. Tilinpäätöksissä ja toimintakertomuksissa on edelleen raportoitu vain investointien euromääräinen toteutuminen. Suunniteltujen investointien kokonaismäärän lasku ja toteutumaprosentin lasku ei luo edellytyksiä kuntastrategian toteuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä investointien perustelemisen, suunnittelun, toteutuksen ja tavoitteiden saavuttamisen tehostamiseksi.

Osa lähivuosien mittavista investoinneista ei edelleenkään ole alkanut tuottaa niistä odotettuja hyötyjä ja tonttikauppoja. Näitä osittain loppuun asti hoitamattomia ja siten alisuoriutuneita investointeja ovat edelleen mm. Nisulan alueen tontit Päijänteen rantamaisemissa, Viisarimäen yritysalue, Kankaisten kyläkoulun hyödyntäminen ja Kankaisten kyläkoulun viereiset tontit.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä aiempien investointien saamatta jääneiden hyötyjen saavuttamiseksi.

Vastaus:

- **Kunnan johtoryhmässä asia on tunnistettu ja on jatkuvan tarkastelun alla. Uusia markkinointiavauksia tehdään, jotta tuloksia syntyisi. Toimenpiteinä ovat esimerkiksi Raksaraha- ja Muksuraha-kampanjat ja tonttimarkkinoinnin kehittäminen edelleen.**
- **Nisulassa edetään nyt satamahankkeen osalta ja alue tulee uudelleen tarkasteluun kaavoitus- ja kunnallistekniikkakysymyksinä tulevina vuosina, ellei myynti lähde rakentamisen matalasuhdanteen päättyessä piristymään.**
- **Kankaisten kyläkoululla ei ole havaittu olevan selkeää vetovoimaa viereisen omakotitonttialueen kysyntään. Nostetaan koulun sijainti tonttialueen vieressä vieläkin paremmin esille tonttikartoille.**

Arviointikertomusten huomioon ottaminen

Tarkastuslautakunta sai vastaukset vuoden 2022 arviointikertomuksessa esittämiin kysymyksiin. Lautakunnan näkemyksen mukaan kehitys parempaan suuntaan on käynnissä tarkastuslautakunnan havaintojen ja kehitysehdotuksien huomioon ottamisessa. Osa epäkohdista odottaa edelleen pysyvää korjausta, vaikka välillä asiat saattavat tilapäisesti korjaantua tai kehittyä.

Tarkastuslautakunta esittää tämän ja aikaisempien vuosien arviointikertomuksiin tutustumista ja toimenpiteiden käynnistämistä siten, että ne otetaan huomioon jo vuoden 2025 talousarviota ja vuosien 2026–2027 toimintasuunnitelmaa laadittaessa.

Vastaus:

- **Kuntaympäristölautakunta kiinnittää laadittuihin arviointikertomuksiin huomiota talousarviovalmistelussa 2025.**